HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והא כי אתא וכו'. ומתניתא היא תיובתא דקתני עשרה ותו לא ור' יוחנן אמורא הוא וקשיא ליה מתניתא: **רבי יהושע בן לוי.** אמריגהו ולא מתניתא דרבי יהושע בן לוי אמורא הוה ורבי יוחנן פליג עליה: **ומכבסים.** בגדיהם לכבוד שבת: **ואוכלים שום.** לקמן מפרש טעמא: **ושתהא אשה משכמת.** ביום שהיא צריכה לאפות ואופה ואשה שהיא כדמפרש שתהא פת מצויה לעני המחזר: **סיני.** דוגמת מכנסים קטנים: **האשה חופפת.** במסרק ביום טבילתה משום חציצה. לקמן פריך הא דאורייתא היא: **רוגלין.** מגילים בשמים לנשים להתקשט בהם: **מחזירין בעיירות.** ולא יוכלו בני העיירות לעכב עליהם: **משום יושבי קרנות.** יושבי חניות כל ימות החול עוסקין בסחורה ואין קורין בשני ובחמישי תקון בגייהו קריאה יתירה: **רשומות.** מקראות: **עשרה בטלנין.** בני אדם בטלנים בטלין ממלאכתן לעסוק בדברי ליבור (ג) ובגת קודמין לבית הכנסת כדי שיהיו מצוין עשרה לעת התפלה ומתפרנסים משל צבור: **משום עונה.** שמצות עונה בלילי שבת כדרב יהודה והשוס מרבה את הזרע כדלקמן: **משחין.** מחמם את הגוף: **מכניס את האכנה.** מתוך שמשמח את הלב: **משום לגיעותא.** להתרחק מן העבירה: **בשרו במים.** משמע שיגע בשרו למים: **דמאוס.** מלוכלך:

חפיפה

והא (ו) **כי אתא** ר' אבין א"ר יוחנן [א]אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר' תנחום ור' בריים אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות [ב]ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא [1]וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו [ג]אין מים אלא תורה שנאמר [2]הוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה [ד] נלאו [2]עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה [3]מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי [ד]כנגד עשרה בטלנין: [ה]ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: [ה]ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב [3]אשר פריו יתן בעתו [ו]וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן [ז]זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: [ז]ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: [ח]ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא [4]ורחץ את בשרו במים [ט]מ"ש לא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא

[ח] ג"כ מ:, [ט] ברכות כב:, [ג] [נעיל ח. ע"ז ה:], [ד] [מגילה כח:], [ה] כתובות סג: [נ"ס], [ו] עירובין ד: סוכה ו, [וש"נ], [ז] במדרש תנחומא בפסוק וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], [ח] [פ' תצא וע"ש היטב], [ט] [ד"ה שבמים], [י] גי' רש"ל ר"י, [כ] [ד"ה אם],

תורה אור השלם

1. וַיֵּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם:
שמות טו כב

2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

3. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

4. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר:
ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בלא תורה מיד נלגו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרבי לבור וקודמין לבא לבית הכנסת: (ג) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דהסיה: (ד) בא"ד מ' אחרונים באחד בלגו:

רבינו חננאל

ואסיקנה כי דברי ר' יהושע בן לוי הן דהוא דאמ' עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ' אומ' שמוסיפין. עשר תקנות תיקן עזרא. שקורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו בדברים בטילין. ושיהו קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה, ותיקן שיהו קורין בשני ובחמישי תלתה גברי תלתה פסוקי כנגד כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. ושתהא אשה משכמת ואופה, כדי שתהא פת מצויה לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא קטיר או במידי דחייץ,

---

כי אתא ר' אבין א"ר יוחנן [א]אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר' תנחום ור' בריים אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות [ב]ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא [1]וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו [ג]אין מים אלא תורה שנאמר [2]הוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה [ד] נלאו [2]עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה [3]מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי [ד]כנגד עשרה בטלנין: [ה]ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: [ה]ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב [3]אשר פריו יתן בעתו [ו]וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן [ז]זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: [ז]ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: [ח]ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא [4]ורחץ את בשרו במים [ט]מ"ש לא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא

[ח] ג"כ מ:, [ט] ברכות כב:, [ג] [נעיל ח. ע"ז ה:], [ד] [מגילה כח:], [ה] כתובות סג: [נ"ס], [ו] עירובין ד: סוכה ו, [וש"נ], [ז] במדרש תנחומא בפסוק וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], [ח] [פ' תצא וע"ש היטב], [ט] [ד"ה שבמים], [י] גי' רש"ל ר"י, [כ] [ד"ה אם],

תורה אור השלם

1. וַיֵּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם:
שמות טו כב

2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

3. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

4. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר:
ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בלא תורה מיד נלגו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרבי לבור וקודמין לבא לבית הכנסת: (ג) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דהסיה: (ד) בא"ד מ' אחרונים באחד בלגו:

רבינו חננאל

ואסיקנה כי דברי ר' יהושע בן לוי הן דהוא דאמ' עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ' אומ' שמוסיפין. עשר תקנות תיקן עזרא. שקורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו בדברים בטילין. ושיהו קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה, ותיקן שיהו קורין בשני ובחמישי תלתה גברי תלתה פסוקי כנגד כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. ושתהא אשה משכמת ואופה, כדי שתהא פת מצויה לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא קטיר או במידי דחייץ,

---

והא [ו]**כי אתא** ר' אבין א"ר יוחנן [א]אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר' תנחום ור' בריים אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות [ב]ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא [1]וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו [ג]אין מים אלא תורה שנאמר [2]הוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה [ד] נלאו [2]עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה [3]מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי [ד]כנגד עשרה בטלנין: [ה]ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: [ה]ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב [3]אשר פריו יתן בעתו [ו]וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן [ז]זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: [ז]ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: [ח]ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא [4]ורחץ את בשרו במים [ט]מ"ש לא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא

[ח] ג"כ מ:, [ט] ברכות כב:, [ג] [נעיל ח. ע"ז ה:], [ד] [מגילה כח:], [ה] כתובות סג: [נ"ס], [ו] עירובין ד: סוכה ו, [וש"נ], [ז] במדרש תנחומא בפסוק וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], [ח] [פ' תצא וע"ש היטב], [ט] [ד"ה שבמים], [י] גי' רש"ל ר"י, [כ] [ד"ה אם],

תורה אור השלם

1. וַיֵּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם:
שמות טו כב

2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

3. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

4. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר:
ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בלא תורה מיד נלגו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרבי לבור וקודמין לבא לבית הכנסת: (ג) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דהסיה: (ד) בא"ד מ' אחרונים באחד בלגו:

רבינו חננאל

ואסיקנה כי דברי ר' יהושע בן לוי הן דהוא דאמ' עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ' אומ' שמוסיפין. עשר תקנות תיקן עזרא. שקורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו בדברים בטילין. ושיהו קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה, ותיקן שיהו קורין בשני ובחמישי תלתה גברי תלתה פסוקי כנגד כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. ושתהא אשה משכמת ואופה, כדי שתהא פת מצויה לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא קטיר או במידי דחייץ,

---

ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה [3]מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי [ד]כנגד עשרה בטלנין: [ה]ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: [ה]ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב [3]אשר פריו יתן בעתו [ו]וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן [ז]זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: [ז]ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: [ח]ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא [4]ורחץ את בשרו במים [ט]מ"ש לא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא

[ח] ג"כ מ:, [ט] ברכות כב:, [ג] [נעיל ח. ע"ז ה:], [ד] [מגילה כח:], [ה] כתובות סג: [נ"ס], [ו] עירובין ד: סוכה ו, [וש"נ], [ז] במדרש תנחומא בפסוק וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], [ח] [פ' תצא וע"ש היטב], [ט] [ד"ה שבמים], [י] גי' רש"ל ר"י, [כ] [ד"ה אם],

תורה אור השלם

1. וַיֵּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם:
שמות טו כב

2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

3. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

4. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר:
ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בלא תורה מיד נלגו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרבי לבור וקודמין לבא לבית הכנסת: (ג) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דהסיה: (ד) בא"ד מ' אחרונים באחד בלגו:

רבינו חננאל

ואסיקנה כי דברי ר' יהושע בן לוי הן דהוא דאמ' עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ' אומ' שמוסיפין. עשר תקנות תיקן עזרא. שקורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו בדברים בטילין. ושיהו קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה, ותיקן שיהו קורין בשני ובחמישי תלתה גברי תלתה פסוקי כנגד כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. ושתהא אשה משכמת ואופה, כדי שתהא פת מצויה לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא קטיר או במידי דחייץ,

---

ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלים שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות [ב]ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא [1]וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו [ג]אין מים אלא תורה שנאמר [2]הוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה [ד] נלאו [2]עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה [3]מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי [ד]כנגד עשרה בטלנין: [ה]ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: [ה]ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב [3]אשר פריו יתן בעתו [ו]וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן [ז]זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: [ז]ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: [ח]ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא [4]ורחץ את בשרו במים [ט]מ"ש לא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא

[ח] ג"כ מ:, [ט] ברכות כב:, [ג] [נעיל ח. ע"ז ה:], [ד] [מגילה כח:], [ה] כתובות סג: [נ"ס], [ו] עירובין ד: סוכה ו, [וש"נ], [ז] במדרש תנחומא בפסוק וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], [ח] [פ' תצא וע"ש היטב], [ט] [ד"ה שבמים], [י] גי' רש"ל ר"י, [כ] [ד"ה אם],

תורה אור השלם

1. וַיֵּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם:
שמות טו כב

2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

3. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

4. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שַׂעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שַׂעְרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר:
ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בלא תורה מיד נלגו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרבי לבור וקודמין לבא לבית הכנסת: (ג) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דהסיה: (ד) בא"ד מ' אחרונים באחד בלגו:

רבינו חננאל

ואסיקנה כי דברי ר' יהושע בן לוי הן דהוא דאמ' עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ' אומ' שמוסיפין. עשר תקנות תיקן עזרא. שקורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו בדברים בטילין. ושיהו קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה, ותיקן שיהו קורין בשני ובחמישי תלתה גברי תלתה פסוקי כנגד כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. ושתהא אשה משכמת ואופה, כדי שתהא פת מצויה לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא קטיר או במידי דחייץ,

---

ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני [ח]דלמא מיקטר אי נמי מאום מידי משום חציצה ואתא [ח]דלמא מיקטר כשעקל בית הבד כרוך עליה שיכול להליל ע"י הדחק וגרלאה לר"י דהסיא דלקמן שבעל היין שפך את יינו מדעתו שיכול לומר בעל הדבש למה שפכת אני הייתי דוחק ומליל אבל הכא מיירי שבא בעל הדבש לשפוך את היין שתגלי ב"ד הוא שאין בעל היין יכול לעכב אלא שופך יינו של חבירו בע"כ של חבירו אלא שנותן לו דמי יינו מתוך דובשנו והשתא הוי כעין הסיא דנחיל של דבורים שקצנו בע"כ להליל נחילו וכעין זה נמי הסיא דפשתן והאי דמשני כיחידאה לא קאמר משום דמשתמת כי היכי דפליגי בהסיא דנחיל כדתנן לקמן בפרק בתרא (דף קיד.) פליגי נמי בחמריי דחד טעמא הוא: **כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.**

ולא"ת מ"ש שתיקנו שני וחמישי וי"ל משום דאמר במדרש [ו] משה רבינו ע"ה עלה בחמישי לקבל לוחות האחרונות וירד בשני ונתרצה לו המקום ולפי שהיה עת רצון באותה עלייה וירידה קבעו בשני וחמישי ולכך נמי נהגו להתענות בב' וה' ואף ע"פ שעלה בהשכמה כדכתיב (שמות לד) ועלית בבקר שדומה שכל העליות היו בבקר ולא בלילה ולא תמצא כ"ג מ' יום חסירים לילה אחד אין להקפיד בכך ולפי סדר עולם נמי כן הוא דתניא בסדר עולם נמצא עלה בו' בסיון וירד בי"ז בתמוז ושבר הלוחות וכי"ח בתמוז עלה ובקש רחמים עליהם שנאמר ואתנפל לפני ה' מ' יום וגו' ובכ"ט באב נתרצה המקום וירד משה לפסול הלוחות ועשה עוד מ' יום מל' באב עד י' בתשרי ונתרצה המקום וירד משה בי' בתשרי והלוחות בידו באותו יום נתרצה המקום לישראל שנאמר ואמר ה' סלחתי כדברך לפיכך סליחה וכפרה הוא לדורות נמצא דמ' יום אחרונים חסירים לילה אחד שהרי ביום ל' באב עלה בהשכמה וירד ביום הכפורים אם לא תאמר דעבורה לאלול והא דכתיב בפרשת עקב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים אם אין מ' יום ומ' לילה הכי קאמר כימים הראשונים ולא כלילות דאחרונות היו חסירים לילה אחד ואף על גב דאיצטריך כימים לומר מה הראשונים בלילות אף האחרונים בלילות אבל האמצעיים בכעס הו"מ למיכתב כראשונים וכתיב כימים לומר כימים ולא כלילות ומי להך דרשא לחודא אתא ה"ל למיכתב ואנכי עמדתי בהר מ' יום ומ' לא ול"ת ובסוף כי תשא כתיב ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה ובלוחות אחרונות כתיב וי"ל דאימים שהתנפל קאי ולפי שלא פי' מעשה דאולי אכפרה בעד חטאתכם כמה עמד משה בתפלה מפרש לה הכא והא דכתיב בתר הכי ויכתוב על הלוחות היינו אחר אותם מ' יום ומ' לילה דאותם אחרונים היו חסירים לילה ול"ת בשלמא לר' יוסי דאמר בשבת פרק רבי עקיבא (דף פז:) (ג) דסיון דהסיא שתא הוה באחד בשבת ניחא דעלה בה' לפי חשבון דאחד מלא ואחד חסר דיום ל' באב יום ה' הוה אבל לרבנן דאמרי דביום ב' הוה ר"ח סיון נמצא יום ל' באב ביום ו' אם לא נאמר דלרבנן בי"ז בתמוז שרף את העגל ודן החוטאים ובו ביום עלה וביום כ"ח באב ירד בהשכמה ופסל לוחות ובכ"ט באב שהיה יום ה' עלה או נאמר שכ"ט באב ירד ובו ביום עלה ונאמר שהיה אב חסר כדי שיצא יום הירידה ביום"כ כדאמר ביש נוחלין (ב"